مدیریت شهری
شماره ۳۰ پاییز و زمستان ۹۱
No.30 Automn & Winter
۱۹۵-۲۰۶
زمان دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۱۱/۱۲ زمان پذیرش نهایی: ۱۳۹۱/۵/۳

بررسی و ارزیابی نقش دهیاری‌ها بر کیفیت زندگی در روستاها؛ مطالعه موردی: دهستان کرسف شهرستان خدابنده

حسین فراهانی- عضو هیئت علمی گروه جغرافیا، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.
احمد رستم خانی*- دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.

چکیده
هدف مقاله حاضر بررسی و ارزیابی نقش دهیاری‌ها بر کیفیت زندگی روستاییان در دهستان کرسف شهرستان خدابنده است. در این راستا نخست به تاریخچه مدیریت روستایی در ایران و همچنین به دهیاری‌ها و وظایف آنها به عنوان مدیران اجرایی در روستاها پرداخته و سپس به بررسی و ارزیابی نقش دهیاران در کیفیت زندگی روستاییان پرداخته شده است. تحقیق حاضر از نوع توصیفی تحلیلی است. جامعه آماری این تحقیق را روستاهای دهستان کرسف در شهرستان خدابنده تشکیل می‌دهند. تعداد نمونه در هر روستا به نسبت خانوارها انتخاب شدند. پایایی گویه های تحقیق با آماره آلفای کرونباخ سنجیده شده است که برابر با ۷۸۵/. بوده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار spss استفاده شد. برای مقایسه کیفیت زندگی در روستاهای نمونه از آزمون U من ویتنی استفاده شد. همچنین ۸ شاخص آموزشی، زیست محیطی، شبکه‌های حمایت اجتماعی، اقتصادی، سلامتی و امنیت، محیط مسکونی، زیرساخت ها، گذران اوقات و فراغت مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفت. بر اساس نتایج از ۸ شاخص مورد مقایسه در ۷ شاخص تفاوت معنی داری بین روستاهای دارای دهیاری با روستاهای بدون دهیاری وجود داشت و فقط در حیطه گذران اوقات و فراغت تفاوت معنی داری مشاهده نشد.
واژگان کلیدی: کیفیت زندگی، دهیاری‌ها، شهرستان خدابنده.

Evaluation the rule of Dehyariha in quality of life in rural areas; case study: Keresf, khoda bande

The aim of this study was to evaluate the role of Dehyariha on quality of life in Karasf rural district in Khodabandeh city. In this regard, first the history of rural management in Iran and also Dehyariha and its duties as executives in the villages has been discussed and then the role of Dehyariha on villagers' quality of life has been review and evaluation. This research is descriptive-analytical. Statistical society of this study is comprised of Karasf rural district in Khodabandeh city. The number of cases was selected according to proportion of households in each village. Reliability of research buoy was measured using Cronbach's alpha statistic that was equal to 0.875. SPSS software was used for data analysis. Mann Whitney U statistical test was used to compare the quality of life in rural areas. Also the eight indicators of educational, environmental, social support networks, economic, health and safety, residential environment, infrastructure and leisure has been reviewed and evaluated. Results showed significant differences between villages with and without Dhyariha in seven indexes of the compared eight indicators. From the buoys that reviewed in present study differences showed no significant only in the leisure index.
Keywords: Quality of life, Dehyariha, Khodabandeh City

* نویسنده مسئول مکاتبات، شماره تماس: ۰۲۴۲۴۲۱۱۵۸۸، رایانامه: rostamkhani۱۳۶۰@gmail.com

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-10-31]

مقدمه

یکی از محورهای اساسی در تحلیل مسائل روستایی، توجه به ساختار مدیریت در این جوامع است (طالب، ۱۳۷۱). روستا کوچکترین واحد سیاسی و اجتماعی در تقسیمات کشوری محسوب می‌شود و بدیهی است این واحد اجتماعی (روستا) به لحاظ وجود مناسبات اجتماعی، اقتصادی و پایبند بودن افراد به قوانین عرفی و مدنی نمی‌تواند از تشکیلات سازمان مدیریتی بی نیاز باشد. به عبارتی مدیریت مهمترین عامل در حیات، رشد و بالندگی یک جامعه است و روند حرکت از وضع موجود به سوی وضع مطلوب را کنترل می‌کند. از این رو، یکی از محورهای اساسی در تحلیل مسائل روستایی، توجه به ساختار مدیریت در این جوامع است. نظام مدیریت روستایی ایران طی سالیان طولانی به لحاظ ساختارهای اجتماعی تحولات و دگرگونی‌های پیچیده‌ای داشته است. خلاء مدیریت کارآمد و اصولی در روستاها در تمامی این ادوار به خصوص از دهه ۱۳۴۰ به این سو و حتی در دهه‌های اخیر، مشکلات عدیده ای را برای روستاییان ایجاد کرده است. اگرچه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران تشکیلاتی تحت عناوین شورای اسلامی، خانه همیار، دفتر عمران روستایی و مانند این‌ها در روستاها شکل گرفتند، ولی به دلیل نداشتن زمینه‌های لازم و سازمان‌های اجرایی مرتبط توفیق مطلوبی به دست نیاوردند. به دلیل این نابسامانی‌ها در سال ۱۳۷۷ «قانون تاسیس دهیاری‌های خودکفا در روستاهای کشور» به تصویب رسید (مهدوی و نجفی کانی، ۱۳۸۴، ص ۲۱). با اصلاح قانون وظایف، تشکیلات و انتخابات شوراهای اسلامی در سال ۱۳۸۲، تجربه اجرایی جدیدی در عرصه مدیریت روستایی شکل گرفت که همان راه اندازی دهیاری‌ها بود. این نهاد اجرایی و مدیریتی جدید که در روستاها زیر نظر شورای اسلامی فعالیت می‌کنند وظایف متعدد خدماتی و عمرانی را بر عهده دارند. دهیاری‌ها با توجه به موقعیت محل و با درخواست اهالی، از سوی شورا برای مدت ۴ سال انتخاب می‌شوند و به صورت خودکفا با شخصیت حقوقی مستقل همانند شهرداریهابه عنوان نهاد عمومی غیر دولتی مشغول کار می‌شوند. تاسیس دهیاری در روستاها را می‌توان نقطه عطفی در تاریخ مدیریت روستایی به شمار آورد. با تاسیس دهیاری‌ها علاوه بر شورای روستا به عنوان قانون گذار و تصویب کننده برنامه‌های عمران روستایی، مدیریت اجرایی امور روستا نیز به عهده دهیاری‌ها گذاشته شده است (سازمان دهیاری‌های وزارت کشور،۱۳۸۴). بر اساس قانون تاسیس دهیاری‌ها، وظایف دهیار و دهیاری‌ها حوزه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست محیطی مناطق روستایی را شامل می‌شود. که از جمله وظایف آنها عبارتند از اجرای طرح‌های عمرانی در چارچوب طرح هادی، کمک به شوراها در خصوص بررسی شناخت کمبودها و نیازها، بهبود وضع زیست محیطی روستا، اجرای مصوبات شورا و ... نقش و اثرات دهیاری‌ها در روستاها را می‌توان با شاخص‌های مختلف از جمله افزایش مشارکت مردم در طرح‌های عمرانی روستا، بالا بردن امنیت، بهبود کیفیت زندگی و غیره مورد سنجش قرار داد. مطالعه کیفیت زندگی بررسی عوامل موثر در احساس خوب داشتن، مفهوم زندگی و شادی‌های مردم می‌باشد. در واقع حقیقت نظریه کیفیت زندگی، ترویج و توسعه مفاهیم کیفیت محیط زندگی مردم است تا بهترین شیوه‌های زیستی برای آن‌ها فراهم شود؛ لذا هدف غایی مطالعه کیفیت زندگی و کاربرد متعاقب آن برای این است که مردم قادر به داشتن یک زندگی با کیفیت بالا باشند به طوری که این زندگی هم هدفمند و هم لذت بخش باشد (p,2005,parker and:238 more).

مفهوم کیفیت زندگی به لحاظ تاریخی به درآمد و تحصیلات بستگی داشته است. انسان‌ها در جوامع مدرن غربی طرز تفکر متفاوتی را درباره آنچه برای رفاه خودشان ضروری می‌دانند نسبت به مردم قرن نوزده یا افرادی که در نقاط دور افتاده زندگی می‌کنند بیان می‌کنند. اگر چه عوامل فرهنگی در

مدیریت شهری
دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۰ پاییز و زمستان ۹۱
No.30 Automn & Winter

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-10-31]

آنچه به عنوان استانداردهای زندگی در یک دوره زمانی خاص قابل قبول است نقش بازی می‌کنند اما فاکتورهای اقتصادی بسیار مهم‌تر هستند. وقتی درآمد افزایش می‌یابد، مردم تمایل پیدا می‌کنند که به عناصر دیگری جدا از ثروت مادی اهمیت بدهند (Tapidor.J ،2008 :p، 255). مطالعات مختلف شاخص‌های متنوعی از عناصر در برگیرنده کیفیت زندگی را ارائه داده‌اند. بیشتر محققان بر این باورند که کیفیت زندگی میانگین بالایی از نیازهای اساسی مثل غذا، آب، مسکن، امنیت و شرایط بهداشتی به اضافه نیازهای دیگری مثل آزادی عمل، سخن، عقاید، رفاه، در دسترس بودن امکانات و زندگی در یک محیط مطلوب است. موضوع قابل بحث این است که اگر نه همه موارد فوق ولی بیشتر آن‌ها با مسائل مادی مرتبط هستند. پول می‌تواند از غذا گرفته تا محیط‌های امن‌تر را فراهم کند، در این میان مدیریت روستایی ظرفیت سازی نهادی برای آن نیز می تواند نقش مهمی را ایفا کند (Tapidor.J ،2008 :256 p، Tapidor.J).

آنچه که در زمینه روستا و کیفیت زندگی و کیفیت مکانی مطرح می‌شود همانا کاهش محرومیت جغرافیایی، دسترسی به حداقل‌های زندگی، برای روستاهایی است که از امکانات و مواهب طبیعی نیز کم بهره‌اند. تنوع ویژگی‌های طبیعی، اجتماعی، اقتصادی، و فضایی- کالبدی باعث شده است که هر ناحیه روستایی دارای ویژگی‌ها، امکانات، استعدادها و نیـز تنگناهـا و محـدودیت‌هـای خاص خود باشد. عناصر و ابعاد اساسی کیفیت زندگی متأثر از مدیریت روستاییدر چهار طبقهٔ اصلی شامل بعد اقتصادی، بعد اجتماعی و فرهنگی، بعد زیست محیطی و بعد کالبدی است. هدف مدیریت اقتصادی تأمین سرمایه، تامین تغذیه، جلوگیری از خروج سرمایه، ایجاد زمینه اشتغال، کارآفرینی، تأمین بازار برای فروش کالا و خدمات تولیدی و کنترل میزان مصرف، مدیریت عرضه و تقاضاست (افراخته، ۱۳۸۸، ص ۳۳)؛ لذا هدف مدیریت روستایی در بعد اجتماعی توانمند سازی، ایجاد زمینه‌های مشارکت، بسیج اجتماعی، بهبود قوانین و سیاست ها در میان روستاییان با همکاری دولت و بازار به منظور اداره امور روستا برای رسیدن به یک عدالت اجتماعی وزندگی سالم است (افتخاری و دیگران، ۱۳۸۶، ص ۱۲). در بعد زیست محیطی نیز ایجاد زمینه‌ای برای بهره گیری بهینه و مناسب و به اندازه از محیط طبیعی و منابع آن بدون وارد کردن آسیب به محیط طبیعی و عناصر آن ازجمله تنوع زیستی، زیست بوم سالم با کاهش مخاطرات طبیعی و غیره دنبال می‌گردد (افتخاری و دیگران، ۱۳۸۶، ص ۱۲). در نهایت هدف مدیریت روستایی در بعد کالبدی شامل بهبود شبکه حمل و نقل و کیفیت تعریض معابر، دسترسی به امکانات گذران اوقات فراغت، تهیه و اجرای طرح‌های هادی و کالبدی، بهبود کیفیت مسکن روستایی، ایجاد زیرساخت های آموزشی و بهداشتی درمانی تأسیسات آب و برق و گاز و در نهایت بهبود کیفیت زندگی روستاییان می‌باشد. بنابراین ملاحظات مربوط به مدیریت روستایی می‌تواند زمینه لازم را برای بالا بردن سطح زندگی مردم در زمینه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی را فراهم آورد؛ و توجه به آن و رفع موانع و مشکلات می‌تواند باعث ارتقای کیفیت زندگی در نواحی روستایی شود.

نقاط روستایی کشورمان با توجه به این که حدود ۳۱,۵ درصد جمعیت را در خود جای داده است. در فرآیند برنامه ریزی‌ها اهمیت زیادی دارد، حال با توجه به این اصل مهم رعایت و حفظ حقوق کیفی زندگی از وظایف برنامه ریزان و متولیان مدیریت روستایی می‌باشد. دهستان کرسف یکی از ۴ دهستان بخش مرکزی شهرستان خدابنده است که دارای ۲۲ سکونتگاه روستایی است که از بین آن‌ها تعداد ۱۰ روستا دارای دهیاری و مابقی فاقد نهاد دهیاری می‌باشند. این پژوهش به دنبال ارزیابی تأثیر دهیاری‌ها در کیفیت زندگی مردم روستایی دهستان کرسف با توجه به دیدگاه ساکنین می‌باشد. در این

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-10-31]

راستا پی گیری روند تحقیق به دنبال پاسخگویی به سئوالات زیر است:

۱. آیا وجود دهیاری‌ها در نواحی روستایی بر کیفیت زندگی مردم آن تأثیرگذار است؟

۲. آیا بین کیفیت زندگی در روستاهای دارای دهیاری و فاقد آن تفاوتی وجود دارد؟

پیشینه تحقیق

بررسی ادبیات تحقیق و مبانی نظری شکل گرفته در زمینه کیفیت زندگی روستایی و مدیریت روستایی نشانگر وجود تجارب نسبتاً مفید و شکل گیری و طراحی شاخص‌های نسبتاً مناسبی برای ارزیابی این دو مقوله گردیده که با توجه به اهمیت موضوع به برخی از این مطالعات اشاره می‌گردد.

مهدوی و همکار در سال (۱۳۸۴) در مقاله‌ای تحت عنوان «**دهیاری‌ها، تجربه‌ای دیگر در مدیریت روستایی ایران**» نمونه موردی: دهیاری‌های استان آذربایجان غربی داشته‌اند به این نتیجه رسیده‌اند که در مجموع عملکرددهیاریها می‌توانند نقش بسیار مهمی را در راستای توسعه روستایی به ویژه بهبود اوضاع کالبدی – فیزیکی روستا ایفا نمایند و پیشنهاد کرده‌اند که نظارت عالیه استانداری‌ها، اختصاص بودجه بیشتر، برگزاری دوره‌های آموزشی مرتبط با شرح وظایف دهیار، تفویض اختیارات لازم از سوی دستگاه‌ها به فرمانداری‌ها بخشداری‌ها و فرهنگ سازی برای مشارکت مردم می‌تواند تا حدود زیادی از میزان ضعف‌های موجود بکاهند. نعمتی (۱۳۸۵) در پایان نامه خود با عنوان «**ارزیابی وضعیت و نقش کارکردی دهیاری در روستاهای کوچک**» با مطالعه استان گلستان به این نتیجه رسید که عوامل ساختاری، اجتماعی و اقتصادی رابطه تنگاتنگی با میزان موفقیت دهیاری‌ها در روستاهای کوچک دارد. همچنین مشخص شد که دهیاری‌ها در روستاهای پرجمعیت موفق‌تر از روستاهای کوچک عمل کرده‌اند. غفاری و اونق در پیمایشی با عنوان «**سرمایه‌ی اجتماعی و کیفیت زندگی**» که در سال (۱۳۸۵) انجام شد به بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی در ۳ محله مختلف شهر گنبد کاووس پرداختند یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی رابطه معنا داری

جدول ۱. تعاریف مختلف از کیفیت زندگی؛ ماخذ: نگارندگان، با استفاده از منابع در دسترس، ۱۳۹۰.

محقق	تعریف کیفیت زندگی
لیو ۱۹۸۳	عنوانی جدید برای مفهوم قدیم بهزیستی مادی و روانی مردم در محیط زندگی خود توصیف کرده‌اند.
مولر ۱۹۸۳	میزان رفاه افراد و گروهها در شرایط اجتماعی و اقتصادی عمومی
فینویگ، ناگلیر وبرون ۱۹۹۶	کیفیت زندگی یک مفهوم اجتماعی است و خود معنایی واقعی ندارد بلکه صرفاً افراد به آن معنا می‌بخشند.
فو ۲۰۰۰	کیفیت زندگی را رضایت فرد از زندگی می‌داند.
پسیون ۲۰۰۳	اصطلاح کیفیت زندگی به طور کلی به وضعیت محیطی که مردم در آن زندگی می‌کنند و همچنین به برخی صفات و ویژگی‌های خود مردم اشاره دارد.
پال ۲۰۰۵	معیاری برای سنجش میزان تامین نیازهای روحی، روانی و مادی جامعه تعریف شده و در این راستا کیفیت زندگی روستایی نیز به عنوان چگونگی شرایط زندگی خانواده های روستایی یاد شده است.
رضوانی ۱۳۸۷	کنش متقابل بین نیازهای انسانی واحساس ذهنی نسبت به تامین این نیازها
داس ۲۰۰۸	کیفیت زندگی را به عنوان بهزیستی و یا عدم بهزیستی مردم ومحیط زندگی آنها تعریف می کند.
سازمان بهداشت جهانی	درک افراد از موقعیت خود در زندگی از نظر فرهنگ، سیستم ارزشی که در آن زندگی می کنند، اهداف، انتظارات، استانداردها واولویت هایشان است.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-10-31]

وجود دارد. رضوانی و همکار در سال ۱۳۸۷ در مقاله ای تحت عنوان «**سنجش کیفیت زندگی**» به بررسی مفاهیم، شاخص‌ها و مدل‌هایی برای سنجش کیفیت زندگی در نواحی روستایی پرداختند که به ارائه مدل عمومی پیشنهادی برای سنجش کیفیت زندگی نواحی روستایی انجامیده است. رضوانی و همکارانش در سال (۱۳۸۸) در مقاله‌ای تحت عنوان «**ارتقای روستاها به شهر و نقش آن در بهبود کیفیت زندگی ساکنان محلی**» در مطالعه موردی از شهرهای فیروز آباد و صاحب در استان‌های لرستان و کردستان داشته‌اند به این نتیجه رسیده‌اند که ارتقای روستا به شهر توانسته است بهبود چشمگیری در کیفیت زندگی ساکنان شهر فیروز آباد ایجاد کند و در شهر صاحب نیز ارتقای روستا به شهر توانسته است بهبودی نسبی در کیفیت زندگی ساکنان ایجاد کند. رضوانی و همکاران در سال (۱۳۸۸) در مقاله‌ای تحت عنوان «**توسعه و سنجش شاخص‌های کیفیت زندگی شهری**» در مطالعه موردی که از شهر نور آباد دراستان لرستان داشته‌اند از دو رویکرد حرفه‌ای (بالا به پایین) و مشارکتی (پایین به بالا) برای توسعه قلمروها و شاخص‌های کیفیت زندگی در شهر نور آباد استفاده شده است و برای ارزیابی کیفیت ذهنی زندگی بر حسب پاسخ شهودی و منطقی افراد اندازه گیری شده است. میانگین امتیازت نشان می‌دهد که حدود یک سوم افراد از کیفیت زندگی خود ناراضی هستند. بنابراین پیشنهاد داده‌اند که برنامه ریزی توسعه درشهر نور آباد باید هدفمند و متناسب با میزان دسترسی به منابع محلی و نیازهای عینی و ذهنی مردم باشد.

مواد و روشها

هدف از انتخاب روش تحقیق این است که مشخص کنیم چه روشی برای بررسی موضوع لازم است. انتخاب روش انجام تحقیق بستگی به هدف‌ها و ماهیت موضوع تحقیق و امکانات اجرایی آن دارد. با توجه به موضوع و هدف تحقیق، از روش توصیفی

جدول ۲. خلاصه‌ای از مؤلفه‌ها و شاخص‌های به کار گرفته شده در زمینه ارزیابی کیفیت زندگی؛ ماخذ: نگارندگان، با استفاده از منابع در دسترس، ۱۳۹۰.

محقق یا محققین	شاخص‌های به کار گرفته شده
Liu ۱۹۷۶	اقتصاد، سیاست، محیط، اجتماعی، سلامت و آموزش
بویر ۱۹۸۱	آب و هوا، مسکن، سلامت محیط، جرم، حمل و نقل، آموزش، هنرها
گراند تراورس ۱۹۹۸	امنیت عمومی، محیط زیست طبیعی، حمل و نقل و زیرساختها، بهداشت، دولت و نظام سیاسی، هنجارهای اخلاقی و مدنی، آموزش و پرورش، اقتصاد، فرهنگ و تفریحات
هاگرتی وهمکاران Hagerty et al ۲۰۰۱	سلامت، بهزیستی مادی، احساس تعلق به اجتماع، کار و فعالیت مولد، بهزیستی احساسی، روابط با خانواده ودوستان، امنیت فردی
شاخص توسعه انسانی سازمان ملل	سلامت (میزان امید به زندگی درلحظه تولد)، تحصیلات (سواد بزرگسالان و نسبت ناخالص ثبت نام) و درآمد (GDP حقیقی سرانه)
Luis and isabel لویز و ایزابل ۲۰۰۶	اجتماعی (جمعیت، آموزش، پویایی فرهنگی)، موقعیت اقتصادی (درآمد و مصرف، بازار کار و مسکن)، موقعیت مجموعه ها (امکانات فرهنگی، ورزشی، خدمات رسانی)، موقعیت محیطی (فضای سبز، آب و هوا،کیفیت آب)
رضوانی و منصوریان ۱۳۸۷	نیازهای اولیه زندگی (مسکن، آب آشامیدنی، غذا)، نیازهای بهزیستی (سلامت، امنیت، مالکیت دام و زمین)، نیازهای فرصت و فراغت (آموزش، ارتباطات و اطلاعات)
رضوانی و همکاران ۱۳۸۸	محیط فیزیکی (رضایت ازمحله، مسکن، فضای سبز)، محیط اقتصادی (رضایت از فرصت های شغلی ورضایت ازوضعیت اقتصادی)، محیط اجتماعی (رضایت از احساس وامنیت فردی، رضایت از وضعیت سلامت)
رضا امیدی ۱۳۸۹	همبستگی اجتماعی (برابری فرصت ها، کاهش نابرابری منطقه ای، برابری جنسیتی، توزیع مناسب درآمدها، مشارکت، توانمندسازی و آزادی)، امنیت اجتماعی واقتصادی (اشتغال، مسکن، بهداشت، آموزش، امنیت، حمل ونقل، اوقات فراغت، درآمد، امنیت غذایی، پوشش بیمه ای)، تداوم پذیری (حفظ محیط زیست، کاهش آلودگی هوا، کاهش آلودگی صوتی)

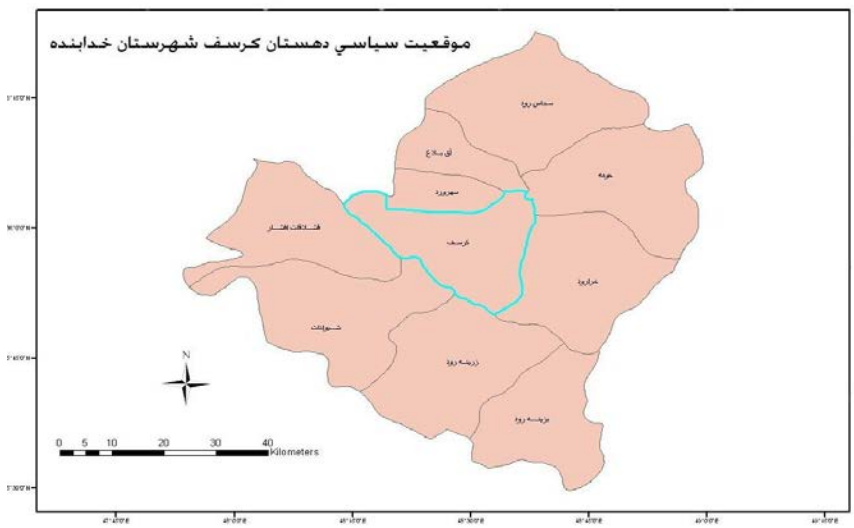
[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-10-31]

تحلیلی استفاده شده است. به منظور گردآوری اطلاعات برای کسب بینش نظری لازم و بررسی ادبیات موضوع از شیوه کتابخانه‌ای با استفاده از کتب و مقالات و اساس‌نامه‌ها ونیز مراجعه به اطلاعات اینترنتی استفاده شده و برای کسب اطلاعات میدانی از ابزار پرسشنامه با سئوالات بسته در قالب طیف لیکرت با گویه های ۵ گزینه‌ای استفاده شد. برای این منظور دو پرسشنامه مردم و مسئولین طراحی گردید. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از عملیات میدانی از نرم افزارهای Excel و Spss بهره گرفته شده است. در روش تحلیلی با توجه به فرضیه‌های تحقیق و متغیرهای عملیاتی، شاخص‌هایی در نظر گرفته شده که منطبق بر طبقه بندی عملکرد دهیاریها در تحقق اهداف کیفیت زندگی مردم در نواحی روستایی و ارزیابی و بررسی نقش دهیاری‌هاست و در نهایت اطلاعات گردآوری شده با در نظر گرفتن فرضیه‌های تحقیق در بوته آزمون قرار داده شد. برای آزمون فرضیه کیفیت زندگی در روستاهای دارای دهیاری و فاقد دهیاری از آزمون یومان ویتنی برای تجزیه و تحلیل استفاده شده است.

محدوده مورد مطالعه

دهستان کرسف به مرکزیت کرسف با ۲۸ پارچه آبادی یکی از دهستان‌های بزرگ و پرجمعیت بخش مرکزی شهرستان خدابنده از توابع استان زنجان می‌باشد که بین ۳۶ درجه و ۷ دقیقه شمالی و ۴۸ درجه و ۳۵ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ قرار گرفته و این دهستان از طرف شمال به بخش سجاسرود، از طرف شمال غربی و غرب به دهستان سهرورد، از طرف جنوب به بخش افشار و بزینه رود و از طرف شرق به دهستان خرارود متصل است. کرسف یکی از بزرگترین و قدیمی‌ترین مراکز دهستانهای بخش مرکزی شهرستان خدابنده است که درگذشته به عنوان مرکز دهستان سهرورد شناخته می‌شد در سال ۷۲ به علت تقسیمات جدید کشوری، انتزاع و منفک شدن دهستان سهرورد به مرکزیت قره قوش امروزه به عنوان مرکز دهستان کرسف با جمعیت بالغ بر ۲۸۶۹ نفر در ۱۲ کیلومتری مرکز شهرستان خدابنده (شهر قیدار) و ۹۴ کیلومتری مرکز استان زنجان (شهر زنجان) واقع شده است.

جامعه آماری تحقیق حاضر را تمامی روستاهای دهستان کرسف شهرستان خدابنده تشکیل می‌دهند (این دهستان دارای ۲۸ روستا می‌باشد که ۶ روستای آن در حال حاضر خالی از سکنه می‌باشد) که از بین آنها تعداد ۲۰ روستای دارای شورا و ۱۰ روستا دارای دهیاری هستند. همچنین این دهستان دارای ۲۶۵۵ خانوار می‌باشد که با استفاده از فرمول

شکل ۱. موقعیت سیاسی دهستان کرسف؛ ماخذ: نگارندگان.

مدیریت شهری
دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۰ پاییز و زمستان ۹۱
No.30 Automn & Winter

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-10-31]

جدول ۳۳. جامعه آماری تحقیق؛ ماخذ: نگارندگان.

نام روستا	خانوار	تعداد نمونه	نام روستا	خانوار	تعداد نمونه
کرسف *	۷۵۳	۶۰	داش آلتو **	۸	-
حصار *	۳۶۱	۲۹	دلایرعلیا	۶۳	۵
قره محمد *	۱۴۶	۱۲	دوغانلو	۲۰	۱
شهیدچمنی *	۹۲	۷	قلعلی	۷۷	۶
عینجیک *	۱۹۲	۱۵	گمشتپه	۶۶	۵
صالح آباد *	۵۹	۵	بیوک قشلاق	۲۷	۲
دلایر سفلی *	۱۱۵	۱۱	چپقلو	۴۰	۳
پسکوهان *	۲۵۶	۲۰	بیگم آغا	۵۴	۴
قلعه جوق *	۱۲۹	۹	کره چال	۲۴	۲
کسیک *	۱۱۱	۹	یاراحمدلو	۲۹	۲
یارمجا **	۳	-	ابراهیم آباد	۳۲	۳

*روستاهای دارای دهیاری **روستاهای بدون شورا و دهیاری

کوکران ۲۲۶ خانوار نمونه بدست آمد. که با استفاده از فرمول اصلاح شده کوکران این تعداد به ۲۱۰ خانوار کاهش داده شد که به نسبت تعداد خانوار در روستاهای دهستان انتخاب گردید. اطلاعات با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته ازم ردم کسب شد. برای ارائه میانگین و انحراف استاندارد داده‌های خام کیفیت زندگی در دو گروه ازروش آمار توصیفی وبرای تعیین معنی داری نمره کیفیت زندگی در بین دو گروه از آزمون غیرپارامتری u من ویتنی در سطح معنی داری ۵/. استفاده شده است.

تعریف عملیاتی متغیر وابسته تحقیق

در این تحقیق بر اساس وظایف ۴۸ گانه تصریح شده در قانون دهیاری‌ها مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۱ (اکبری و عبداللهی، ۱۳۸۴) به گویه سازی در ابعاد مختلف آموزشی، زیست محیطی، شبکه‌های حمایت اجتماعی، اقتصادی، سلامتی و امنیت، محیط مسکونی، زیر ساخت ها، گذران اوقات و فراغت پرداخته شد و نقش دهیاری‌ها در این ابعاد مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفت.

-**کیفیت زیرساخت‌ها:** راه ارتباطی مناسب، دسترسی به وسایل حمل و نقل مناسب، طی کردن فاصله زمانی محدود برای دسترسی به شهر، برخورداری از آب آشامیدنی سالم و غیره؛

-**کیفیت آموزش:** برخورداری از مدارس نوساز و با کیفیت مناسب، دسترسی آسان با زمان کم کودکان و نوجوانان به مدارس، داشتن معلمان خوب و با تجربه و غیره؛

-**کیفیت سلامتی و امنیت:** مصرف هفتگی مواد پروتئینی (گوشت و ماهی) در برنامه غذایی، مصرف هفتگی میوه و سبزیجات در برنامه غذایی، برخورداری از خدمات درمانی و بهداشتی و غیره.

-**کیفیت اقتصادی:** عدم وجود شکاف طبقاتی، مالکیت دام و زمین، داشتن وسایط نقلیه (سواری، تراکتور، کمباین و غیره)، رضایت از درآمد، امید به آینده شغلی.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-10-31]

-**کیفیت گذران اوقات و فراغت:** وجود امکانات مناسب ورزشی در روستا، وجود امکانات مناسب فرهنگی و هنری (کتابخانه) در روستا، توان انجام مسافرت سالانه به همراه خانواده.

-**کیفیت شبکه‌های اجتماعی:** تأمین اجتماعی سالخوردگان، بیمه درمانی و محصولات کشاورزی، برگزاری کلاس‌های ترویجی کشاورزی، حمایت در برابر خشکسالی و آفت‌زدگی.

یافته های تحقیق

اطلاعات بدست آمده در خصوص ده دهیار روستاهای دارای دهیاری نشان می‌دهد که از نظر جنسیت ۸ نفر از آن‌ها را مرد و ۲ نفر از دهیاران نیز زن می‌باشند؛ و از نظر سن نیز اکثر دهیاران،۷ نفر بین ۲۵-۳۴

جدول ۴. تعریف عملیاتی متغیرهای مورد سنجش کیفیت زندگی؛ ماخذ: نگارندگان.

ابعاد کیفیت زندگی	گویه ها	تعداد
کیفیت آموزش	برخورداری از مدارس نوساز و با کیفیت مناسب، دسترسی آسان با زمان کم کودکان و نوجوانان به مدارس، داشتن معلمان خوب و با تجربه، برخورداری مدارس از تجهیزات آزمایشگاهی مناسب، امکان ادامه تحصیل، برگزاری کلاسهای فوق برنامه	۶
کیفیت. سلامتی و امنیت	مصرف هفتگی مواد پروتئینی (گوشت و ماهی) در برنامه غذایی، مصرف هفتگی میوه و سبزیجات در برنامه غذایی، دسترسی به پاسگاه پلیس در لحظات اضطراری، وجود اتحاد و انسجام، عدم نزاع و کشمکش میان ساکنین، همبستگی مردم روستا در برگزاری مراسمات (جشن‌ها و عزاداری و...)، احساس تعلق به روستا، میزان روابط خویشاوندی، عدم گرایش مردم به مواد مخدر، مشارکت مردم در انجام کارهای عمومی، مشارکت در بهبود امور کشاورزی تامین بذر، لایروبی قنوات.	۱۱
کیفیت. محیط مسکونی	برخورداری از خانه‌های نوساز و بادوام و با کیفیت مناسب، برخورداری واحدهای مسکونی از تسهیلات مناسب (سیستم گرمایشی، سیستم سرمایشی، سرویس بهداشتی، حمام)، بکارگیری مواد و مصالح مقاوم در ساخت واحدهای مسکونی، برخورداری مساکن از نورگیری و روشنایی کافی.	۴
کیفیت. زیست محیطی	برخورداری از جایگاه دفن زباله، زهکشی وجمع آوری آبها و فاضلابهای سطحی، عدم ساخت مساکن در اراضی شیبدار و خطرناک، عدم قرارگیری واحدهای مسکونی در حریم سیلابها و رودخانه‌ها، اتلاف و آلودگی منابع آب، تخریب و فرسایش خاک، برخورداری از فضای سبز، برخورداری از خدمات درمانی و بهداشتی (خانه بهداشت، درمانگاه، حمام)، کیفیت بهداشتی نانوایی ها- قصابی ها و مغازه ها، کیفیت محیط و منظر روستا	۱۰
کیفیت. زیر ساخت ها	راه ارتباطی مناسب، دسترسی به وسایل حمل و نقل مناسب، طی کردن فاصله زمانی محدود برای دسترسی به شهر، برخورداری از آب آشامیدنی سالم، برخورداری از برق و روشنایی، برخورداری از آب کشاورزی، برخورداری از جایگاه توزیع مواد سوختی، دسترسی به خدمات مالی و اعتباری (بانک، وام، صندوق قرض‌الحسنه)، تعریض معابر و بهسازی کوچه ها	۹
کیفیت اقتصادی	عدم وجود شکاف طبقاتی، مالکیت دام، مالکیت زمین، داشتن وسایط نقلیه (سواری، تراکتور، کمباین)، رضایت از درآمد، امید به آینده شغلی، رضایت شغلی، داشتن سلامتی جسمانی برای انجام فعالیت، داشتن پس انداز مناسب	۹
کیفیت گذران اوقات فراغت	وجود امکانات مناسب ورزشی در روستا، وجود امکانات مناسب فرهنگی و هنری (کتابخانه) در روستا، توان انجام مسافرت سالانه به همراه خانواده	۳
شبکه‌های حمایت اجتماع	تأمین اجتماعی سالخوردگان، برگزاری کلاسهای ترویجی کشاورزی، حمایت در برابر خشکسالی و آفت‌زدگی	۳
کل		**۵۵**

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-10-31]

سال سن، جوان می‌باشند دو نفر از دهیاران بین ۳۵-۴۴ سال سن و یک نفر نیز بین ۴۵-۵۴ سال سن می‌باشند؛ و از نظر سطح سواد نیز ۷ نفر از دهیاران دارای مدرک دیپلم و دو نفر فوق دیپلم و یک نفر دارای مدرک لیسانس می‌باشند. سه نفر از دهیاران به کار کشاورزی در روستا اشتغال دارند و دو نفر از آن‌ها کارمند می‌باشند و ۵ نفر از دهیاران شغل آزاد دارند. در ادامه خلاصه‌ای از یافته‌های توصیفی در شاخص‌های مختلف بیان شده است.

۱. کیفیت زیست محیطی

به منظور سنجش سطح کیفیت زیست محیطی از ۱۰ گویه استفاده شده است. در این راستا با مقایسه میانگین سطح کیفیت زیست محیطی که برابر با ۲/۷۶ با انحراف معیار ۵۰/. می‌توان پذیرفت که بر اساس نظرات جامعه نمونه، کیفیت زیست محیطی در حد متوسط برآورد شده است.

۲. کیفیت آموزش

داشتن آموزش مناسب و برخورداری از امکانات مناسب آموزشی ازجمله مدارس نوساز وبا کیفیت مناسب از حقوق اولیه‌ی هر انسان امروزی است. در این راستا با مقایسه میانگین سطح کیفیت آموزش برابر با ۲/۴۲ با انحراف معیار ۷۹/. می‌توان پذیرفت که بر اساس نظرات جامعه نمونه کیفیت آموزش در حد متوسط برآورد شده است.

۳. کیفیت سلامتی و امنیت

به منظور سنجش سطح کیفیت سلامتی و امنیت از ۱۱ گویه استفاده شده است. در این راستا با مقایسه میانگین سطح کیفیت سلامتی و امنیت که برابر با ۳/۰۶ و با انحراف معیار ۵۴/. می‌توان مناسب بودن کیفیت سلامت و امنیت راکمی بالاتر از سطح متوسط ارزیابی کرد.

۴. کیفیت گذران اوقات و فراغت

در این راستا با مقایسه میانگین سطح کیفیت گذران اوقات و فراغت برابر با ۱/۷۷ با انحراف معیار ۸۵/. می‌توان پذیرفت که بر اساس نظرات جامعه نمونه کیفیت اقتصادی در حد پایین‌تر از متوسط برآورد شده است.

۵. کیفیت شبکه‌های اجتماعی

به منظور سنجش سطح کیفیت شبکه‌های اجتماعی از ۳ گویه استفاده شده است. در این راستا با مقایسه میانگین سطح کیفیت محیط مسکونی برابر با ۲/۰۱ با انحراف معیار ۸۴/. می‌توان پذیرفت که بر اساس نظرات جامعه نمونه کیفیت شبکه‌های اجتماعی در حد پایین تر از متوسط برآورد شده است.

۶. کیفیت اقتصادی

به منظور سنجش سطح کیفیت اقتصادی از ۹ گویه استفاده شده است. در این راستا با مقایسه میانگین سطح کیفیت اقتصادی برابر با ۲/۵۱ با انحراف معیار ۷۱/. می‌توان پذیرفت که بر اساس نظرات جامعه نمونه کیفیت اقتصادی در حد متوسط برآورد شده است.

۷. کیفیت زیرساخت‌ها

به منظور سنجش سطح کیفیت زیرساخت‌ها از ۹ گویه استفاده شده است. در این راستا با مقایسه میانگین سطح کیفیت زیر ساخت ها که برابر با ۲/۵۲ با انحراف معیار ۴۹/. می‌توان فرض مناسب بودن کیفیت زیرساخت ها رادر حد متوسط پذیرفت.

۸. کیفیت محیط مسکونی

به منظور سنجش سطح کیفیت محیط مسکونی از ۴ گویه استفاده شده است. در این راستا با مقایسه میانگین سطح کیفیت محیط مسکونی برابر با ۲/۹۶ با انحراف معیار ۷۹/. می‌توان پذیرفت که بر اساس نظرات جامعه نمونه کیفیت محیط مسکونی در حد متوسط و کمی بالاتر از آن برآورد شده است.

استفاده از آزمون نا پارامتری u مان ویتنی در سطح معنی داری ۰/۰۵ نشان داد که به طور کلی بین کیفیت زندگی در روستاهای دارای دهیاری و بدون دهیاری تفاوت معنی داری وجود دارد (p= 0/000).

نتیجه گیری و جمعبندی

مدیریت فراگیر روستایی، مدیریتی است که در آن مشارکت، تشریک مساعی، توانمند سازی، ظرفیت

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-10-31]

جدول ۵. تفاوت بین ابعاد کیفیت زندگی در روستاهای دارای دهیاری و بدون دهیاری در سطح ۰/۵۰؛ ماخذ: نگارندگان.

گروه		N	Mean Rank	Sum of Ranks
کیفیت زندگی	دارای دهیاری	۱۷۷	۱۲۰,۱۷	۲۱۶۳۰,۳۵۰
	بدون دهیاری	۳۳	۱۷,۴۸	۵۲۴,۵۰
	کل	۲۱۰		
کیفیت زندگی		U من ویتنی	۵۹,۵۰۰	
		W ویلکساسون	۵۲۴,۵۰۰	
		Z	۸,۶۱۲۰-	
		Asymp. Sig. (-۲tailed).	۰,۰۰۰	

سازی و اجماع، از عناصر کانونی به شمار می‌رود تا جامعه روستایی را با توجه به تحولات جهانی و داخلی همپای سایر شهروندان برای دست‌یابی به حق توسعه‌یافتگی رهنمون سازد وبا در پیش گرفتن رویکرد مدیریت زیست محیطی، اجتماعی، اقتصادی و کالبدی تصمیم‌های لازم در مسائل روستایی را با آشنا شدن به جریان‌های توسعه اطلاعات و ارتباطات در چهارچوب مدیریت روستایی نهادینه کند. در برنامه‌های جدید توسعه روستایی که بیش از هر چیز مبتنی بر دو اصل توانمند سازی روستاییان و فقرزدایی از روستاهاست، دست کم، ۳ فرایند سازماندهی اداری و مدیریتی کارگزاران و مسئولان دستگاه‌ها و نهادهای دولتی ذی‌ربط به منظور هماهنگ سازی و یکپارچه سازی اقدامات دولتی در روستاها، سازماندهی اقتصادی مردم روستا برای اجرای فعالیت‌های درآمدزا از طریق اعطای وام‌های کم بهره و بدون بهره، سازماندهی اجتماعی مردم روستا به منظور برنامه ریزی توسعه و نوسازی اجتماعی در سطح محلی و تشریک مساعی برای اجرای پروژه‌های اولویت دار، می‌توان انتظار داشت که این ۳ نوع سازماندهی بتواند با تقویت روح خود یاری، خود اتکایی مالی، مشارکت واقعی مردم را در فرایند برنامه ریزی و اجرای پروژه‌های توسعه روستایی تأمین کند و از این طریق، ضمن تقلیل حدود مداخله و تصدی گری دولت، هدف‌های گسترش اشتغال در روستا، افزایش تولیدوارزش افزوده در اقتصاد روستا و کاهش فقر و بهبود سطح زندگی روستاییان را تأمین کند و از این طریق، زمینه اثرگذاری نقش روستاییان را در فرایند توسعه روستایی فراهم سازد.

بر اساس بررسی‌های انجام شده وبا توجه به دو موضوع مهم دهیاری‌ها و کیفیت زندگی به بیان نتایج حاصل از ارزیابی‌های انجام شده از عملکرد دهیاری‌ها در روستاهای نمونه پرداخته می‌شود.

۱- این که «بین کیفیت زندگی در روستاهای دارای دهیاری با روستاهای فاقد دهیاری تفاوت معناداری وجود دارد» با آزمون فرضیه نشان داد که به طور کلی کیفیت زندگی در روستاهای دارای دهیاری بالاتر از کیفیت زندگی در روستاهای فاقد دهیاری می‌باشد. در این بین به نظر می‌رسد که روستاهای دارای دهیاری از جمعیت و توجه بیشتری نسبت به روستاهای فاقد دهیاری و کم جمعیت برخوردار هستند و می‌توان اظهار داشت که روستاهایی که

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-10-31]

دارای جمعیت بیشتری هستند دارای دهیاری بوده و از حمایت‌های دولتی و مردمی بیشتری نیز برخوردار می‌باشند.
۲- در این بین کیفیت زندگی در روستاهای دارای دهیاری در مقیاس‌های کیفیت زیرساخت، محیطی، سلامتی و امنیت، محیط مسکونی، اقتصادی، اجتماعی و آموزش بهتر از روستاهای فاقد دهیاری بوده اند و تنها در کیفیت گذران اوقات و فراغت تفاوت معنی داری بین این دو دسته از روستاها مشاهده نشد؛ و این امر توجه هر چه بیشتر مسئولان امر را نسبت به برنامه ریزی‌های دقیق‌تر و منسجم‌تر برای بخشیدن شور و نشاط به جوامع روستایی را می‌رساند. در این قسمت خلاصه‌ای از نتایج به دست آمده در شاخص‌ها و مقیاس‌های مختلف بیان می‌شود. در بخش زیر ساخت بین روستاهای دارای دهیاری و بدون دهیاری تفاوت معنی داری وجود دارد (p= ۰/۰۰۵) و نشانگر این است که در این خرده مقیاس، کیفیت زندگی مردم روستاهای دارای دهیاری مناسب بوده و مردم این روستاها در مقایسه با روستاهای بدون دهیاری از نظر زیر ساخت در روستای خود مشکل کمتری دارند.

در بخش محیطی نیز بین روستاهای دارای دهیاری و بدون دهیاری تفاوت معنی داری وجود دارد (p=۰/۰۰۱) و نشانگر این است که در بعد محیطی نیز مردم روستاهای دارای دهیاری در مقایسه با روستاهای بدون دهیاری در روستای خود دارای مشکلات کمتری هستند. در بخش سلامتی و امنیت از خرده مقیاس‌های اجتماعی کیفیت زندگی، بین روستاهای دارای دهیاری و بدون دهیاری تفاوت معنی داری وجود دارد (p=۰/۰۰۰)؛ و نشان می‌دهد که در این بعد از کیفیت زندگی نیز مردم روستاهای دارای دهیاری در مقایسه با روستاهای بدون دهیاری از کیفیت بهتری برخوردارند. در بخش اقتصادی نیز تفاوت بین کیفیت زندگی در روستاهای بدون دهیاری با روستاهای دارای دهیاری معنی دار می‌باشد (p=۰/۰۰۰). در بخش شبکه حمایت اجتماعی از خرده مقیاس‌های اجتماعی وارد در پرسشنامه تحقیق حاضر، بین کیفیت زندگی در روستاهای دارای دهیاری و بدون دهیاری تفاوت معنی داری مشاهده شد (p=۰/۰۰۰). هم چنین در بخش آموزش از خرده مقیاس‌های کیفیت زندگی، بین کیفیت زندگی مردم در روستاهای دارای دهیاری و بدون دهیاری تفاوت معنی دار می‌باشد (p=۰/۰۰۴). تنها در بخش اوقات فراغت از خرده مقیاس‌های موجود در پرسشنامه تحقیق حاضر، اختلاف بین کیفیت زندگی مردم در روستاهای دارای دهیاری و بدون دهیاری تفاوت معنی دار نمی‌باشد (p>۰/۰۵).

۵-۳- پیشنهادات

۱- آشکار است که روستاییان به تنهایی قادر به ایفای نقش مشارکتی به نحو موثر و فعال نیستند. برای این منظور باید فعالیت‌های هدفمندی در زمینه ارائه آموزش‌های لازم به آن‌ها، گسترش دامنه آگاهی روستاییان، ظرفیت سازی محیط‌های روستایی، تقویت سرمایه اجتماعی ونیز توانمندسازی روستاییان صورت پذیرد؛

۲- حفاظت سرمایه‌های طبیعی تجدیدشونده، مانند خاک، منابع آب، جنگل‌های قابل بهره برداری؛

۳- بهبود کیفی زندگی مردم روستا از طریق تقویت عوامل تولید، مانندزمین، اعتبارات، فناوری و افزایش شایستگی‌ها برای سازمان یابی اجتماعی و سیاسی مردم

۴- گسترش خدمات اجتماعی در روستاها و افزایش دسترسی به نیازهای اساسی، از قبیل مواد غذایی، سرپناه، پوشش و اقدامات بهداشتی که در مجموع مفهوم کیفیت زندگی را محقق می‌سازند.

۵- برای بالا بردن مشارکت روستاییان و اعتلای روحیه‌ی تعاون می‌توان از راه‌های ذیل استفاده کرد:

۵-۱- ایجاد زمینه‌های مناسب و بستر سازی برای مشارکت مردم

۵-۲- ایجاد صندوق و مؤسسات حمایتی شوراهای اسلامی در منطقه

۵-۳- شناسایی استعدادهای بالقوه افراد در منطقه و

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-10-31]

بالفعل نمودن آن‌ها
۶- از آنجا که دهیاری‌ها نهادی نوپا هستند و از ایجاد آن‌ها بیش از چند سال نمی‌گذرد، موفقیت و یا عدم موفقیت این نهاد تا حدود زیادی بستگی به وجود و یا عدم وجود پیش زمینه‌ها و ساختارهای مناسب اداری و تشکیلاتی دارد.
۷- ارتقای توان اقتصادی دهیاران و تأمین آینده آنان از طریق بیمه بازنشستگی که باعث دلگرمی و بهبود عملکردشان می‌شود.
۸- اتخاذ روش‌های مناسب برای تأمین اعتبار برای دهیاری‌ها و حمایت از طرح‌های دهیاران برای کیفیت بخشی به روستاها
۹- ایجاد بسترها و زمینه‌های مناسب فرهنگی و هنری در روستاها و همچنین برگزاری مسابقات مختلف فرهنگی و هنری به منظور بالا بردن انگیزه روستاییان از جمله مسابقات قرآنی، مشاعره و غیره.
۱۰- احداث و ایجاد حداقل امکانات ورزشی در روستاها به منظور ترغیب جوانان به امر ورزش و جلوگیری از گرایش جوانان به مواد مخدر.

منابع و مأخذ

افتخاری، عبدالرضا و دیگران (۱۳۸۶) نگرشی نو به مدیریت روستایی با تأکید بر نهادهای تأثیرگذار، فصلنامه روستا و توسعه، شماره ۲.
افتخاری، عبدالرضا (۱۳۸۹) مدیریت توسعه روستایی (بنیان‌های نظری)، انتشارات سمت.
افراخته، حسن (۱۳۸۸) مدیریت روستایی با تاکید بر ایران، نشر گنج هنر.
اکبری، غضنفر؛ عبدالهی، مجید (۱۳۸۴) مجموعه قوانین و مقررات ده و دهیاری، تهران انتشارات قلمستان هنر، چاپ اول.
بدری، علی؛ نعمتی، مرتضی (۱۳۸۶) ارزیابی نقش کارکردی نظام نوین مدیریت روستایی، مقایسه تطبیقی دهیاری‌های فعال در روستاهای کوچک و بزرگ، مطالعه موردی؛ گلستان، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۵۹.
رضوانی، محمدرضا (۱۳۸۳) مقدمه‌ای بر برنامه ریزی توسعه روستایی در ایران، تهران، نشر قو مس، چاپ اول.
رضوانی، محمدرضا؛ منصوریان، حسین (۱۳۸۷) سنجش کیفیت زندگی: بررسی مفاهیم، شاخص‌ها، مدل‌ها و ارائه مدل پیشنهادی برای نواحی روستایی، فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۱، شماره ۳.
وزارت کشور (۱۳۷۷) سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، معاونت امور دهیاری‌ها، دفتر مدیریت توسعه رو ستایی.
وزارت کشور (۱۳۸۵) سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، دفتر آموزش مطالعات کاربردی، آشنایی با وظایف، تشکیلات و جایگاه دهیاری‌ها.
مهدوی، مسعود؛ نجفی کانی، علی اکبر (۱۳۸۴) دهیاری‌ها تجربه‌ای دیگر در مدیریت روستاهای ایران، نمونه موردی دهیاری‌های استان آذربایجان غربی، پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۵۳.
مرکز آمار ایران (۱۳۸۵) فرهنگ آبادی‌های کشور، شهرستان خدابنده، دهستان کرسف.
همدمی مقدم، یلدا (۱۳۸۶) ارزیابی عملکرد شوراهای اسلامی روستا در توسعه روستایی و عوامل موثر بر عملکرد آن، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
Bullock, b.s, Susie j, 2004, An analysis of technology use and quality of life in a rural west Texas community, university of Texas.
Delfim Saantos Luise Isaabel Martin ,2006,Monitoring Urban quality of life experience ,Social indicators Reserch ،2007،80:411-425.
Foo Tuon Seic ،2000 , Subjective assessment of Urban quality of life in Singapore, Habitat international, 24, pp31-49.
Francisco J.Tapiador ،2008 :"Rural Analysis and Management "an Earth Science Approach to Rural Science.
Pal, A.K., Kumar, V.G, 2005, Quality of life concept for the evaluation of societal development of rural community in West bangal .India, rural development, vol.XV.no2.
Ulengin Burc and Usun ulengin ,Umit uvence 2001, A multimensional approach to Urban quality of life :The case of Istanbul ,European journal of operational research (361-374).
Virden-Wallace Rural lifestyle Assessment Spring ,2004,Funded by Social Sciences and Humanities Research Council of Canada Grant 828- 1999-1029.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-10-31]